

Bosna i Hercegovina ispoštovala obavezu iz Konvencije da ispita slučaj nestanka

U današnjoj presudi u predmetu *Palić protiv Bosne i Hercegovine* (aplikacija br. 4704/04) koja nije konačna¹, Evropski sud za ljudska prava je utvrdio, većinom glasova, da:

nije došlo do povrede članova 2. (pravo na život), 3. (zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) ili 5. (pravo na slobodu i sigurnost) Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Slučaj se odnosi na nestanak vojnog zapovjednika u toku rata u Bosni i Hercegovini koji je u to vrijeme bio na čelu jedne od lokalnih formacija.

Osnovne činjenice

Aplikant, Esma Palić, je državljanin Bosne i Hercegovine, koja je rođena 1967. godine i živi u Sarajevu (Bosna i Hercegovina). Njen suprug, Avdo Palić, je bio vojni zapovjednik jedne od lokalnih formacija (ARBH) u toku rata koji je tamo započeo 1992. godine.

Avdo Palić je dana 27. jula 1995. godine, nakon što su protivničke snage (VRS) preuzele kontrolu na tom području, otišao na pregovore o uslovima predaje svojih snaga, i nestao. Gospođa Palić je pokušala bezbroj puta da nešto sazna o njegovoj sudbini iz službenih izvora, ali bez uspjeha.

Počevši od septembra 2000. godine, nekoliko državnih institucija je preduzelo korake kako bi se utvrdilo što se desilo Avdi Paliću. Dom za ljudska prava, domaća institucija za ljudska prava koja je ustanovljena 1995. godine Dejtonskim mirovnim sporazumom, je nakon rasprave utvrdio da je on bio žrtva prisilnog nestanka. Dom je utvrdio povredu prava na život, zabrane zlostavljanja ili nezakonitog pritvaranja propisanih Evropskom konvencijom o ljudskim pravima. On je također naložio Republici Srpskoj, jednom od dva entiteta Bosne i Hercegovine, da odmah u potpunosti istraži nestanak Avde Palića, da njegova supruga bude stalno obavještavana o rezultatima istrage i da g. Palić bude pušten na slobodu ako je još živ ili da se njegovi posmrtni ostaci predaju njegovoj supruzi. Sud je također dosudio oko 33.000 eura na ime nematerijalne štete gđe Palić.

Vlasti Republike Srpske su platile novčanu naknadu, a između 2002. i 2009. godine provode niz istražnih aktivnosti kako bi u potpunosti izvršile odluku Doma za ljudska prava. Naročito je poslije formiranja,

¹ Prema članovima 43. i 44. Konvencije, ova presuda Vijeća nije pravomoćna. U roku od tri mjeseca nakon prijema, svaka stranka može zahtijevati da se predmet uputi Velikom vijeću Suda. Ako se takav zahtjev uputi, vijeće od pet sudija razmatra da li slučaj zasluhuje dalje preispitivanje. U potvornom slučaju, Veliko vijeće odlučuje o predmetu i donosi konačnu presudu. Ako zahtjev za upućivanje bude odbijen, ova presuda Vijeća postaje pravomoćna na taj dan.

rada i zaključaka dvaju *ad hoc* komisija u periodu između 2006. i 2009. godine utvrđeno da su Avdu Palića bili zarobili pripadnici VRS, da je držan u vojnom zatvoru, a zatim je nestao u noći 4. septembra 1995. godine. Kao rezultat toga, jedna osoba osumnjičena za učestvovanje u nestanku Avde Palića je predana Međunarodnom krivičnom sudu za bivšu Jugoslaviju, i međunarodne potjernice su izdate za drugu dvojicu osumnjičenih koji su se, u međuvremenu, preselili u Srbiji i dobili državljanstvo Srbije. Posmrtni ostaci Avde Palića su pronađeni, ekshumirani i predati njegovoj ženi koja ih je sahranila s vojnim počastima u avgustu 2009. godine.

Tužba, postupak i sastav suda

Pozivajući se na članove 2, 3. i 5. Esma Palić se žalila da Bosna i Hercegovina nije provela istragu o nestanku i smrti njenog muža i da je kao rezultat toga patila mnogo godina.

Aplikacija je podnesena Evropskom sudu za ljudska prava 27. januara 2004. godine.

Presuda je donijelo vijeće sastavljeno od sedam sudija, a u sastavu kako slijedi:

Nicolas **Bratza** (Ujedinjeno Kraljevstvo), *predsjednik vijeća*,
Lech **Garlicki** (Poljska),
David Thor **Bjorgvinsson** (Island),
Jan **Šikuta** (Slovačka),
Paivi **Hirvela** (Finska),
Mihai **Poalelungi** (Moldova), *sudija*,
Faris **Vehabović** (Bosna i Hercegovina), *ad hoc sudija*,

i takođe Lawrence **Early**, *registrar Odjeljenja*.

Presuda

Prihvatljivost

Sud je posebno konstatovao da je Avdo Palić nestao i preminuo prije nego je Bosna i Hercegovina ratifikovala Konvenciju 12. jula 2002. godine. Iako, prema međunarodnom pravu, za situacije koje su prestale postojati prije datuma stupanja na snagu Konvencije u odnosu na konkretnu državu, ona ne obavezuje tu državu, u pogledu neriješenih slučajeva nestanaka obaveza da se izvrše uspješne istrage ostaje sve dok se ne sazna šta se desilo sa nestalim osobama. Nestanak Avde Palića nije bio objašnjen do 12. jula 2002. godine i istraga se nastavila i dalje dugo nakon toga datuma. Shodno tome, tužba je prihvatljiva.

Nadalje, uobičajeno pravilo, prema kojem su od tužitelja očekuje da tužbu podnesu Sudu u roku od šest mjeseci od konačne presude domaćeg suda, ne primjenjuju se na slučajeve navodnog produženog kršenja ljudskih prava. Međutim, tužitelji ne mogu čekati beskrajno dugo prije nego se obrate sudu. Esma Palić je podnijela tužbu Sudu 2004. godine. U to vrijeme, ona je još uvijek realno mogla očekivati da se istraga provede na domaćem nivou, s obzirom da su značajni naponi ulagani na pronalaženju njenog muža. Shodno tome, tužba je prihvatljiva.

Konačno, Sud je podsjetio da tužitelji nisu bili obavezni da tužbu podnesu Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine, ako su se žalili Domu za ljudska prava. Sud je odlučio da pitanje da li se Esma Palić još uvijek može smatrati žrtvom, ispita zajedno sa ispitivanjem merituma predmeta.

Član 2.

Sud je podsjetio da obaveza da se izvrši istraga nije rezultat, nego sredstvo. Tada je primijetio da je, uprkos početnom kašnjenju, istraga na kraju rezultirala identifikacijom posmrtnih ostataka Avde Palića. To je značajno postignuće samo po sebi, s obzirom da je više od 30.000 ljudi nestalo tokom rata u Bosni i Hercegovini. Tužilaštva su bila nezavisna u radu, iako je postojala zabrinutost u odnosu na jednog od članova jedne od *ad hoc* istražnih komisija, to nije uticalo na vođenje kriminalističke istrage. Osim toga, nakon dugog i brutalnog rata, Bosna i Hercegovina je morala napraviti izbor u smislu prioriteta i resursa. Uzevši u obzir to sve, budući da nije bilo značajnog perioda neaktivnosti nakon 2005. godine domaćih institucija, istraga je bila dovoljno brza, nezavisna i temeljita, te se stoga smatra efikasnom u smislu Konvencije.

Prema tome, nije bilo kršenja člana 2.

Član 3.

Sud je priznao da nestanci ljudi predstavljaju veliki teret za njihove rođake koji ne znaju šta se desilo njihovim najmilijim. Domaće institucije su ustanovile da je suprug Esme Palić bio žrtva prisilnog nestanka, utvrdio nekoliko povreda Konvencije i plaćena joj je odšteta. Iako je ona bez sumnje prepatila i dalje pati, reakcija vlasti na njen slučaj ne može se izjednačiti s nečovječnim ili ponižavajućim postupanjem.

Prema tome, nije bilo kršenja člana 3.

Član 5.

Sud je utvrdio da nije bilo kršenja člana 5. s obzirom da su domaće vlasti izvršile uspješnu istragu nestanka Avde Palića.

Izdvojeno mišljenje

Sudija **Bratza** i sudija **Vehabović** su zajedno izrazili izdvojeno mišljenje koje je priloženo uz presudu.

Presuda je dostupna samo na engleskom jeziku.

Ovo saopštenje za štampu je dokument koji je izdao registrar. Ono ne obavezuje Sud. Odluke, presude i dalje informacije o Sudu možete naći na njegovoj internet stranici. Da primete saopštenja za javnost Suda, molimo pretplatiti se na stranici [Court's RSS feeds](#).

Koontakti za pres službu

echrpress@echr.coe.int | tel: +33 3 90 21 42 08

Kristina Pencheva-Malinowski (tel: + 33 3 88 41 35 70)

Emma Hellyer (tel: + 33 3 90 21 42 15)

Tracey Turner-Tretz (tel: + 33 3 88 41 35 30)

Celine Menu-Lange (tel: + 33 3 90 21 58 77)

Frederic Dolt (tel: + 33 3 90 21 53 39)

Nina Salomon (tel: + 33 3 90 21 49 79)

Evropski sud za ljudska prava su osnovale u Strasbourgu države članice Vijeća Evrope 1959. godine kako bi se bavio navodima o povredama Evropske konvencije iz 1950. godine.